

Mátraaljai kirándulás 2019. október 17.

Szervező: Makszin Mátyásné

Az Ezüstnet Egyesület és a Budapest XI. kerület Újbuda 60+ érdeklődő tagjai szép napsütéses időben, 40 fővel jól megszervezett kiránduláson vettek részt.

Első megállóhely: Gyöngyöspata.

A 2475 fő lakosú Gyöngyöspata város a Mátra délnyugati lábánál, Gyöngyöstől 11 kilométerre nyugatra fekszik. A XII. században épült és az idők során folyamatosan bővített, átépített Kisboldogasszony-templom a település legfőbb látványossága, benne található a Jessze-faoltár, ami Európában egyedülálló műkincs, Jézus családfáját mutatja be, a gazdagon aranyozott hársfából készült oltárt lengyel mesterek faragták.

A templomról az ismertetést Molnár Károly tartotta, érkezéskor a patai graduale (miseének) szólt felvételről.

Jézus családfája, Jessze-fának ábrázolása Izajás próféta jóvendőlése nyomán terjedt el a középkorban. A gyöngyöspatai Kisboldogasszony-templom oltára nemcsak a magyar egyházművészet egyik remekműve (1653), de az európai nemzetségtábla ábrázolások között formailag és tartalmilag is egyedülálló. A dinasztia alapító ősatya: Jessze testéből kinövő fa ágai – végükön virágkelyhekben ülő ősökkel - anyaölként ölelik körül a tojásdad alakú oltárképet, mely Mária születését ábrázolja. A monstanciára (szentségtartó) emlékeztető családfa csúcsának virágkelyhében a Szűzanya foglal helyet ölében a Kisjézussal.

A prófécia arra vonatkozik, hogy Izáj, Jessze dinasztijából születik a Megváltó, Jessze leg- kisebb fiának, Dávidnak törzséből. Dávidot a gyöngyöspatai oltáron hárfával ábrázolták. Az evangéliumi hagyomány szerint Jézus Dávid házából származott mind Mária, mind József ágán. „A Bibliát latinra fordító Szent Jeromos a virgo – virga szavak hasonló hangzása miatt alkalmazta Jézus anyjára a messiási jóvendölésekben szereplő gyöngye ágat. A Messiás származására vonatkozó Ószövetségi jóvendölések középkori értelmezésében Jézus anyja a Dávidi családfa szűzi hajtása: virág, mely a Szentlélektől Jézusban lesz isteni gyümölcse.” Az Üdvözlégy Mária imádság sora: „Méhednek gyümölcse, Jézus.”

A gyöngyöspatai Jessze-fa csúcsán lévő virágkehelyből koronás, jobbában jogart tartó Szűz Mária emelkedik ki, bal karján a gyermek Jézussal. A fa méhében elhelyezett tojásdad alakú oltárképen Szűz Mária születése látható, német festő alkotása.

A templomismertető bemutatja a nekcei Biblia hasonmás kiadását, az eredeti példányt Washington Kongresszusi Könyvtára őrzi. Nekcei-biblia egy kétkötetes Szentírás, Hertul mester királyi festő festette (1330), az Aba nemzetséghez tartozó Nekcei Demeter számára, aki I. Károly (1288-1342), a harmadszori koronázással legitimált király (1310-1342), az Anjou-ház magyar ágának alapítója, ragadványneve: Károly Róbert, tárnokmestere volt (1315-1338).

Az ő nevéhez kapcsolják a király sikeres gazdaságpolitikájának kialakítását. Ő rendelte meg - valószínűleg élete vége felé - ezt a kétkötetes Bibliát az egyik legjobb bolognai műhelyben. Díszítésének stílusa a Magyar Anjou Legendáriumhoz és a Képes krónikához hasonló.

A kirándulás második megállóhelye: Gyöngyössolymos falu.

Szent Miklós-templom: A község nevezetessége a település központjában álló plébániatemplom. Stílusjegyei alapján a XIV. században épülhetett.

A toronyaljban kegyúri címeres sírkőtöredék látható az Aba nemzetségbeli Solymosi család címerével, 1411-es évszámmal. A toronyban ugyancsak a Solymosi család zárókő formájú címere van másodlagosan beépítve. A templom egyhajós, gazdagon díszített barokk belsővel. Középkori részleteket csak a torony mutat, ennek közeli párhuzamai Kisnánán, valamint Gyöngyöspatán figyelhetők meg. A tornyot a hagyomány szerint a törökök őrhelynek használták. A szentély zárófalán a nagyméretű

oltárképen Szent Miklós püspök, a templom védőszentje látható papi kísérettel, gyermekek körében. Búcsúja december 6-án van.

Az Ezüstkar tagjai köszöntőt – Adjon békességet - énekelnek a templomban

Csák-kő: Gyöngyössolymos környéke ideális kirándulóhely. A Mátra vulkáni tevékenységének eredményeként számos, érdekes képződmény jött létre. Kihűlt riolittufából épül fel a falu szélén álló Kishegy. Délnyugati sziklás része a Csák-kő, amely védett terület. A sziklában barlangok vannak, ahol ma is találunk olyan malomköveket, melyek korábban solymosi vízimalmok alapanyagát adták. Az ismertetőt felolvassa Makszin Márta, a Csák-kő távolban a busz ablakából látszik.

A kirándulás harmadik megállóhelye: Kisnánai vár, Csíkné Csabai Livia fogadja csoportunkat.

A kisnánai vár történetét bemutató térhatású – 3D - filmet néztük meg, a filmet Woss Kft. készítette, a vár rekonstrukciós modellje: Buzás Gergely, boltozatok rekonstrukciós modellje: Szőke Balázs nevéhez fűződik, 3D supervisor: Magyar László, animátor: Radványi Norbert.

A Kisnánai vár, a törökök lerombolták (1596): kalandos sorsú vár a Mátra és a Bükk között.

A XX. század közepén némi állagmegóvást hajtottak végre rajta, de csak a 2010-es években került sor a teljes felújítására. Ennek során megerősítették a falakat, az Öreg-toronyban kiállítótereket hoztak létre, a tetején egyedülálló panorámával, toronyterasz létesült.

A negyedik megállóhely: Siroki vár

A Mátra legnagyobb, legjelentősebb várromja a festői környezetben, egy meredek vulkáni csúcson magasodó siroki vár. A nemrégiben felújított vár hazánk vadregényes várromja, hisz nem csak a pazar kilátást nyújtó várfalak közt, hanem a hegy gyomrába vájt bonyolult alagútszerkezetben is lehet kalandozni.

Bátrak csoportja

Négyen a Végvár Étteremnél maradtunk, megkóstoltuk a hegy levét.

A kirándulás utolsó megállóhelye: Feldebrő

A Mátra délkeleti lábánál a Tarna völgyében fekvő, 975 lélekszámú Feldebrő falu központjában található templom rendkívüli művészettörténeti értéket képvisel. Ebből kívülről semmi sem látszik, így mindenképp be kell mennünk, hogy megcsodálhassuk a középkori altemplomot.

Feldebrői Szent Márton templom altemploma

Henszlmann Imre ad hírt az altemplom létezéséről (1865), feltáró ásatás: Erdei Ferenc, Gerecze Péter, Lux Kálmán, Méri István, Szőnyi Ottó munkája (1897), Kovalovszki Júlia régész fejezi be (1972-1982).

A falu közepén áll a feldebrői **Szent Márton templom**. A valaha fallal kerített, monostorral ki egészült templom a mai külső barokk formáját 1745-ben kapta, melyet a XIX. században felújítottak. Az épen megmaradt középkori altemplom, valamint a fölötte lévő centrális templom maradványai ma is láthatóak. Györffy István (1884-1939) polihisztor, néprajzkutató, művészettörténész, akadémikus kutatásai alapján a középkori templom és altemplom a XI. század első harmadában épült. Feltételezhetően Aba Sámuel (990-1044) király (1041-1044) kezdte meg az építtetését a 20×20 m-es öthajós, centrális szerkezetű templomnak, mely a keleti kereszténység – bizánci – építészet elemeivel rokonítható.

A ma is látogatható, vaskos pillérekkel osztott altemplom secco technikával készült falfestményei, ikonográfiai a nyugati kereszténység művészetéhez köthetők. Ebben a kettősségben rejlik az altemplom unikális értéke.

A feldebrői templomot élvezetes előadásban Lénárt Gabriella óvoda pedagógus ismerteti.

A román stílusú feldebrői római katolikus plébániatemplom, valamint annak a nyugati és keleti kereszténység kultúráját ötvöző altemploma 54 alakzataból álló faliképeivel – Mindenség ura: Pantokrátor és négy evangélista, Káin (kovács) és Ábel (pásztor) testvérgyilkosság jelenete - Magyarország egyik legkiemelkedőbb XI. századi építészeti műemléke. Az épület a Mátra déli részén megtelepülő Aba nemzetség temetkezési helyéül szolgáló sírtemplomnak készült.

A templom nemcsak Magyarországon, hanem Európa-szerte páratlan építmény. A XI. század első felében alapították. Eredetileg sírtemplomnak épült. Heves viták folytak arról, hogy a keleti vagy a nyugati kereszténységhez tartozott-e az eredeti felső templom, amelynek alap-rajzát régészeti ásatások során tárták fel. Az altemplom, amely teljes épségben megmaradt, az Aba nemzetség temetkezőhelye volt. A 20 m hosszú hajót szokatlan tagolású, zömök, erőteljes oszlopkötegek osztják ketté. Kelet felé félköríves szentéllyel bővült, nyugat felé egy sírkamra nyílik belőle. A sír két végénél egy-egy oltár maradványait tárták fel. A felső templommal, kis ablakokkal van kapcsolatban. A hívők ezeken keresztül láthattak le az altemplomban lévő oltárra, és hallhatták az ott folyó szertartásokat. A felső templomot az eltelt 1000 év alatt többször átalakították.

A csoport elénekelte a Himnuszt, majd Lénárt Gabriella a Boldogasszony Anyánk című ősi szakrális éneket, a régi himnuszt.

Az élményt lejegyezte: Győrfiné Dr. Buzási Anna, a krónikás

A tartalmas kulturális program támogatója az Újbuda Önkormányzat:

